

RINGSÖ

– ett paradiset för dovvilt och jägare!

Få platser i Sverige har en så väl sammansatt stam av dovvilt som Ringsö. Jakten på denna skärgårdsidyll i Nyköpings skärgård förvaltas av Leif Carlström, tidigare ansvarig för viltmästarutbildningen på Öster Malma, nu på Öknaskolan. Han har skött förvaltningen i 24 år och har "hjort" den världsberömda i hela Sverige.

På Ringsöns sydöstra 600 hektar skjuts årligen i snitt sex medaljhjortar, ett tämligen svårslaget resultat.

EN strålande vårdag får JJ följa med Leif Carlström ut på inventeringsresa till Ringsö. Ön ligger mitt på den Sörmländska kusten, mellan Nyköping och Trosa. Ringsö är på ca 800 hektar och Leif förvaltar ungefär 600 av dess natursköna hektar.

Lång historia

Hjortarna som finns på Ringsö var ursprungligen en födelse-

dagspresent till den dåvarande ägaren, Tor Kjellberg.

– Man satte på tidigt 60-tal ut ett tiotal dovvilt på ön. De kom från det gamla hägnet på Bogesund, samt Gripsholmshägnets i Mariefred, berättar Leif.

Den som är van att betrakta dovhjortar ser snart att de är aningen mindre än normalt, men man ser samtidigt att de besitter ett imponerande hornmaterial.

Normal slaktvikt för kalvarna

på Ringsö ligger cirka 2 kg under det normala för landet.

Tänkte om

Ungefär samtidigt som Leif tillträdde sitt arbete som utbildningsansvarig på Öster Malma, 1984, fick han frågan om han ville ge sig på att förvalta dovviltsstammen på Ringsö.

– Det var lite tufft i början, jag var tvungen att lära "gamla" jägare att tänka om. De som

Precis innan hjortarna tappar sina horn på våren får de en hormontopp vilket förklarar att det bråkas rätt mycket på våren vilket kan tyckas oförklarligt.

"Före kalvningen i våras fanns 230 dovhjortar på ön!"

"Få platser kan skryta med förstklassig viltförvaltning – på Ringsö är man ett föredöme!"

Leif Carlström på väg ut till Ringsö, i Nyköpings skärgård, för en av många kontrollräkningar av doviltet under året.

jagade där på den tiden var kanske mer jägare än förvaltare, säger Leif. När jag tog över var stammen nerskjuten och i obalans.

– Men jag har under alla år haft ägarnas fulla förtroende vilket jag är både glad och stolt över.

Detta faktum bekräftas när vi träffar ägaren, Nils Kjellberg.

– Leifs ord är min lag, säger Nils och flinar, när han förstår att vi är där för att titta på hjortarna och jaktförvaltningen.

Jaktförbud

– De första åren sköt vi bara kalvar och några enstaka hindar. Varefter åren gick fick vi koll på vad vi hade för djur och kunde göra avskjutningsplaner. Men den

byggde och bygger fortfarande på att jag vet exakt vad vi har för djur på ön, menar Leif.

Leif gör varje vår flera turer ut till Ringsö för att räkna igenom hjortarna. För att få räkningen så bra som möjligt försöker han finna en solig vindstilla dag, men gärna efter att det blåst och regnat i två dagar.

– Då kan jag vara rätt säker på att de flesta är ute, säger han. Men jag vågar i dag påstå att det är mest frågan om kontrollräkning. Eftersom jag vet avskjutningen, vet jag också vad jag har hemma.

– Jag har aldrig förlorat mer än två handjur, vad jag vet. Några få går över till någon annan ö och det händer att någon drunknar.

Före kalvningen i våras visste Leif att han har ungefär 230 djur på ön. Om jakten sköts rätt under året ska fördelningen vara ungefär en tredjedel vardera av kalv, hind och olika handjur.

– Märkligt nog har jag aldrig sett en hind med dubbelkalv här under alla år. Detta faktum förenklar förstås min kalkyl för det kommande året, säger Leif.

Unik flora

Ringsö är som många skärgårdsöar mycket kuperad, det är inget lätt ställe att vara hundförare på. Insprängt på de enda någorlunda flata ytorna ligger gamla beteshagar från den tid skärgården var befolkad.

Ringsön ingår i ett naturreservat och det har aldrig gödslats ett gram konstgödsel. Därför finns ett flertal ovanliga örter och det i mängder som sällan ses på andra platser.

– Ingen vet väl riktigt om dessa örter har något samband med de fina horn som hjortarna

uppvisar här. Men jag håller det inte för omöjligt, säger Leif. Markerna är ju i övrigt ganska så magra.

– Det kan inte påstås att vi fodrar på något särskilt speciellt sätt annars. Hjortarna delar foderhäckar med öns frigående islandshästar, fortsätter Leif.

Förvaltningsplan

Planen är egentligen inte särskilt komplicerad eller märkvärdig. Leifs mål är att hindarna ska bli ungefär fyra år. Alla handjur

ska i sin tur få bli ungefär sju år innan de skjuts.

På så sätt används stammen produktivt och på bästa sätt ur alla perspektiv. Alla djur som skjuts åldersbestäms och vägs, avvikelserna från planen är små och är att betrakta som olycks-händelser.

Hjortar överallt

Väl ute på Ringsö hämtar vi Leifs fyrhjuling och åker ut på en inventeringsrunda. Precis bakom Leifs lilla stuga, på en

klippavsats, står en medaljskovel och tittar på oss. I första öppna betesmarken vi passerar står fem hjortar i en "ungkarlsgrupp" bestående av en spets och sedan olika variationer upp till full skovel.

Skådespelet upprepar sig. I varje glänta som tidigare var beteshagar står olika konstellationer av öns invånare. Genom en konstant retning av mänsklig närvaro och liten jaktlig störning har hjortarna utvecklat en oskygghet som är förbluffande,

På ön samsas hjortarna med de frigående islandshästarna. De betar på samma ängar och äter ur samma foderhäckar.

"Både häst och hjort kan dyka upp på passet."

"Efter 20 års förvaltning vet Leif Carlström det mesta om dovhjorten!"

speciellt under vår och försommar.

I de flesta fall kan man lätt ta sig in i håll för ett säkert och bra studsarskott. För en driven smygjägare skulle det te sig alldeles för enkelt.

Flockbildning

I öns södra del ligger ett litet skärgårdshemman, där en av öns två bofasta människor bor. En man på dryga 80 år som tillbringat hela sitt liv på ön och i dag driver ett litet museum om livet i skärgården. Vi stannar för att räkna det 70-tal hjortar som betar bakom hans lagård.

– Det är inte en flock på 70 djur. Jag ser att det är minst 5 olika grupper där ute, säger Leif. Flockbildningen är väldigt viktig för dovviltets överlevnad.

– Vi har de typiska hind- och kalvgrupperna, som mycket sällan överskrider 15 djur. Sedan har vi de typiska ungarlgrupperna. Dessa olika grupperingar har hemområden som överlappar varandra och som ofta har ett gemensamt betesområde. Medan vi står där ansluter ytterligare en hindgrupp med kalvar och en spets.

– En spets som den som kommer ihop med hindarna

är förmodligen sent utvecklade eller i låg rang, berättar Leif. Den har inte fått komma med i någon hangrupp.

– Jag vägrar nästan ta spets-skytte i min mun, men om det är några spetsar som ska skjutas så är det sådana, fortsätter han. Speciellt om hornen är små och kroppen är liten på dem. Att skjuta spetsar är det dumaste man kan göra utifrån ett troféförvaltningsperspektiv!

Fasta jaktgäster

Sedan länge är det i stort sett samma gäster som återkommer år efter år. Dessa är förstås väl

medvetna om att de erbjuds en av landets bästa jakter på dovhjort och är noga med att sköta sig.

– Jag brukar säga att här är det kvalitetsjakt, så ni är väl kvalitetsjägare, eller hur, skojar Leif.

Det märks att Leif inte kört fast i några fasta hjulspår. Trots att han vet precis hur han vill ha det, så provar han olika upplägg i jakt och förvaltning. Han är beredd att experimentera för att kunna åstadkomma bättre från det ena året till det andra. För tio år sedan flyttade han upp tornen från gårderna en bit i skogen. På så sätt får viltet ner farten och skyttarna kan avlossa bättre och säkrare skott på drevjakterna.

Normalt står ofta passen på den mottagande sidan av öppna fält vilket lockar till skott på långa håll och då viltet fortfarande har tämligen hög fart.

En annan otäck risk med detta är att skyttarna svingar igenom skyttelinjen. I synnerhet på det andra skottet då man kanske helt har fokus på nästa skott.

– Vi har aldrig haft mycket eftersök här, men det blev ännu bättre när tornen kom upp i skogen. Eftersök i så här tät populationer är aldrig lätta, men jag har bra medhjälpare så vi har en otroligt bra statistik på uppkärade eftersök, hävdar Leif.

Korta hundar

–Vi jagar nästan uteslutande med mindre och kortdrivande hundar på ön, det blir bäst så, hävdar Leif. Då och då släpper vi en tax, annars är det borderterrier och ibland någon wachtel som får gå. Ingen vinner på att det går för fort. Vi stressar djuren i onödan och får sämre chanser till bra skott.

Genom sitt arbete på Öster Malma och nu på Öknaskolans viltvårdsutbildning har Leif kontakterna för att kunna välja sina hundförare och medhjälpare med omsorg.

När drevjakterna för året är över räknar Leif igenom vad som skjutits. Utifrån detta räknar han ut vad som ska skjutas enligt liggande förvaltningsplan.

En av de foderhäckar som hjortarna delar med öns frigående islandshästar.

ANNONS

Till detta "otacksamma" arbete tar han bland annat hjälp av sina elever från Öknaskolan och en del andra nära medhjälpare.

Bra förvaltning

– Grundregeln för all framgångsrik viltförvaltning är att du har en målsättning med din verksamhet. Regel två är att du har information om vad du har för djur, fördelning mellan kön, ålder m m, menar Leif. Om du inte kan mäta resultatet av vad du gör, vet du inte om du gör något som är bra eller dåligt.

Det ger sig självt att man måste spendera mycket tid i markerna för att göra ett bra jobb. Även på öar eller i hägn är det inte alltid så enkelt som man kan tro. Du måste vara beredd att lägga ner mycket tid och ibland tar det många år innan du kan skörda frukten av allt nerlagt arbete.

Medaljstatistik senaste fem åren: 8 guld, 13 silver, 9 brons

På motsvarande sätt kan man otroligt snabbt förstöra en fin och väl uppbyggd viltstam.

Hemlig avskjutning

Med en medaljstatistik som nedan undrar man förstås om avskjutningsstatistiken på Ringsö.

– Den är hemlig mumlar Leif. Du har redan fått reda på mer än de flesta. Men eftersom vi inte skjuter bort mer än räntan på kapitalet, kan du nog räkna ut en siffra i närheten av sanningen.

I det vackra vårvällsljuset som sänker sig över skärgården stävar vi hemåt mot Studsviks brygga. Väl iland visar Leif hornen från ett av årens fallvilt han hittat på ön. En hornuppställning långt över gränsen för guld. Men den föll för något annat än en jägares kula.

Leif Carlström har tillsammans med Magnus Nyman gett ut boken Dovhjort. Mycket av Leifs kunskap och Magnus bilder är hämtade från Ringsö.

Fakta

Leif Carlström är skogsmästare, viltmästare och lärare. Han har arbetat ett tjugotal år med utbildningen av viltmästarna på Öster Malma. Tillsammans med naturfotografen och JJ-medarbetaren Magnus Nyman har han givit ut boken Dovhjort.

VILT

receptet